

COVID-19 VE TÜRK AİLE HUKUKU SÖZLEŞMELERİNE ETKİLERİ

Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ*

Özet

Çin de Aralık 2019 tarihinde ortaya çıkan ve tüm Dünyayı etkisi altına alan ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilen COVID-19 birden fazla hukuki sorunu beraberinde getirmiştir. Ölü sayısının artması, hastalığın bir anda ve çok hızlı bir şekilde yayılması, alınan önlemlerin ve tedbirlerin yetersizliği üst üste gelince Dünya genelinde kaosa sebep olan olağanüstü bir durum ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde Mart 2020 itibari ile pandeminin görülmesiyle birlikte bir dizi önlemler alınmaya başlanmış, özellikle yargılamada sürelerin durması ile birlikte adeta gündelik hayat ve birçok iş ilerleyemez hale gelmiştir.

COVID-19 hukukun birçok alanını farklı şekillerde etkilemekle birlikte aile hukuku da pandemiden etkilenen hukuki alanlardan birisidir.

Pandeminin aile hukuku üzerindeki etkileri nişanın bozulmasına, evlenmeye ve boşanma ile boşanmanın sonuçlarına ilişkin olmak üzere sınıflandırılabilir.

Anahtar Kelimeler: *nişanın bozulması, evlenmeye izin, evlenme, boşanma, velayet.*

---

* Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi, selin81hukuk@gmail.com.

Abstract

COVID 19, which emerged in China in December 2019 and which has been affecting the whole world and has been declared a pandemic by the World Health Organization, brought with it multiple legal problems. When the number of deaths increased, the disease spread spontaneously and very quickly, and the inadequacy of the measures and precautions taken, an extraordinary situation emerged causing worldwide chaos.

With the pandemic seen in our country as of March 2020, a series of measures have been taken, especially with the cessation of periods in the trial, and almost everyday life and many jobs have not progressed.

Although COVID-19 affects many areas of law in different ways, family law is one of the legal areas affected by pandemics.

The effects of a pandemic on family law can be classified into distortion of the engagement, marriage and the consequences of divorce and divorce.

Keywords: breakdown of engagement, permission to marry, marriage, divorce, custody

I. GENEL OLARAK

Aile hukuku sözleşmelerinin en çok pandemiden etkilendiği alanlardan birisi nişanlanmadır¹.

Nişanlanma dışında COVID 19 evlenme engeli olabilir mi? COVID 19 a yakalanma boşanma sebebi midir? Boşanma herhangi bir nedenle gerçekleştikten sonra boşanmanın sonuçlarına COVID 19 un etkisi var mıdır? Hususlarının da ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

---

1 Selahattin Sulhi Tekinay, Türk Aile Hukuku, (2 nd, edn., İstanbul Üniversitesi 1982), 11.

II. COVID-19 VE NİŞANLANMA

Nişanlanma; ileride birbiri ile evlenmek isteyen ayrı cinsten iki kişinin bu konudaki niyetlerini aralarında dile getirmeleri, birbirlerine karşı açıklamaları olarak ifade edilmiştir². Nişanlanma; 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda evlenmenin ön şartıdır³.

Nişanlanmanın hükümsüzlüğünün ileri sürülmesi doktrinde genel olarak kabul edildiği üzere ne TBK daki genel hükümlere ne de evlenmedeki irade bozukluğu hallerine ilişkin TMK düzenlemelerine tabi değildir. Nişanlanmanın kendine özgü niteliklerinin değerlendirilmesi sonucu; nişanlanan tarafların iradesinin bozulduğu hallerde nişanlanma sözleşmesinden dönme değil, haklı sebeple nişanın bozulması kavramı içinde değerlendirilmesi ve nişanın bozulması bakımından haklı sebep kabul edilmesi gerekmektedir⁴.

Taraflardan birisinin yapacağı tek yanlı irade açıklaması ile taraflar dilettiği zaman nişanlılık ilişkisine son verme imkanına sahip olabilecektir. Bu duruma nişanın bozulması denir⁵. Nişanın bozulması için nişanı bozmak isteyen taraf haklı bir sebep bildirmek zorunda değildir, ancak nişanın haksız olarak bozulması halinde bunun hukuki sonuçlarına katlanmalıdır.

Nişanlısının COVID-19'a yakalanması sebebiyle diğer nişanlı, nişanı haklı olarak bozabilir mi? Kanun koyucu nişanın bozulması bakımından haklı sebebin ne olduğunu belirtmemiştir. Bu sebeple somut olayın şartlarına bakılarak içinde bulunulan durumun haklı sebep olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sebebin haklı olup olmadığını değerlendirme konusunda takdir yetkisi hakimdedir.

2 Turgut Akıntürk and Derya Ateş, Aile Hukuku (21st edn., Beta Yayıncılık 2019), 23.

3 Geniş bilgi için bkz. Nevzat Koç, Türk İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi, (1 st, edn, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları 2002), 20 vd.; Mustafa Dural, Tufan Ögüz, Mustafa Alper Gümüş, Türk Özel Hukuku, III, Aile Hukuku, (14th, edn., Filiz 2019), 15; Hüseyin Hatemi, Aile Hukuku, (8th, edn., Oniki Levha Yayıncılık 2020), 7; Mehmet Erdem, Aile Hukuku, (2 nd, edn., Seçkin Yayıncılık 2019), 23; Yıldız Abik, "Nişanlanma ve Nişanlılık", AÜHFHD, 54.2, 2005, 66.

4 Koç, (n 1), 29-30; Akıntürk and Ateş, (n 1), 39; Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1), 19-20; Hatemi, (n 1), 10; Erdem, (n 1), 33.

5 Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1), 30-31; Akıntürk and Ateş, (n 1), 39.

Kanaatimizce, COVID-19 un bulaşıcı bir hastalık olduğu, fakat hastaların iyileşme ihtimalinin de bulunduğu görülmekte olan bir durumdur. Bu halde, nişanın haklı olarak bozulduğunun kabul edilebilmesi için ya nişanlının iyileşme ihtimalinin olmaması ya da çok uzun süreden beri nişanlının hasta olarak durumunun stabil olduğunun gözlenmesi gerekmektedir. Nişanlılardan COVID-19'a yakalanan bu durumu nişanlısından gizler ise, bulaşıcı nitelikteki bu hastalığın⁶ gizlenmesi nişanın bozulmasında haklı neden kabul edilmelidir.

Nişanlının iyileşme şansının olduğu ve diğer nişanlının da bu hali bile- rek nişanı bozması halinde ise hediye-lerin geri verilmesi ve tazminat taleplerinin göz önüne alınması.

III. COVID 19 EVLENMEYE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

COVID-19 un evlilik sözleşmesine etkisi tarafların evlenmesine engel olup olmamasına veya evlenmiş olan çiftlerin bu sebebe dayanarak boşanma davası açıp açamayacağı hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Türk Medeni Kanunu kesin olmayan evlenme engellerini düzenlemiştir. Kesin olmayan evlenme engelleri bekleme süresi ve bazı bulaşıcı hastalıklardır⁷. TMK da bulaşıcı hastalıklar⁸ belirtilmemiştir. Umumi Hıfzısıhha Kanunu ise bazı bulaşıcı hastalıkların evlenme engeli olduğunu düzenlemiştir.

6 Haklı sebep örnekleri arasında nişanlılardan birisinin devamlı ve ağır hastalığa yakalanması halini örnek olarak vermiştir., Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1), 32.

7 Akıntürk and Ateş, (n 1), 80- 81; Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1), 60-61; Ahmet Kılıçoğlu, Aile Hukuku, (4th, edn., Turhan Kitabevi 2019), 7 vd.; Kemal Oğuzman and Mustafa Dural, Aile Hukuku, (1 st, edn., Filiz Kitabevi 1994), 76; Hatemi, (n 1), 60; Erdem, (n 1), 60-61.

8 “Bulaşıcı hastalığın varlığı, kesin olmayan evlenme engelidir. Kesin olmayan evlenme engelinin varlığı halinde bulaşıcı hastalığın öğrenilmesine rağmen çiftler evlenmek isteyebilir.”; Akıntürk and Ateş, (n 1), 62.

Umumi Hıffızsıhha Kanunu m. 122 hükmü; evlenecek erkek ve kadınlar evlenmeden evvel tıbbi muayeneye tabidir. Bu muayenenin sureti icrası ve teferrüatı hakkında Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik neşrolunur.

Umumi Hıffızsıhha Kanunu m. 123 hükmü frengi, belsoğukluğu ve yumuşak şankr ve cüzzama ve bir marazı akliye müptela olanların evlenmesi memnudur. Bu hastalıklar usulü dairesinde tedavi edilip sirayet tehlikesi geçtiğine veya şifa bulduğuna dair tabip raporu ibraz olunmadıkça musapların nikahları aktolunmaz.

Umumi Hıffızsıhha Kanunu m.124 hükmü; ilerlemiş sari vereme musap olanların nikahı altı ay tehir olunur. Bu müddet zarfında salah eseri görülmezse bu müddet altı ay daha temdit edilir. Bu müddet hitamında alakadar tabipler her iki tarafa bu hastalığın tehlikesini ve evlenmenin mazarratını bildirmeğe mecburdur.

Sağlık Bakanlığı; 18.03.2002 Tarih ve 4134 Sayılı Genelge ile Umumi Hıffızsıhha Kanununa ek olarak AIDS, Hepatit B-C, tüberküloz, gonore, genetik geçişli hastalıkların sorgulanmasını istemiştir.

COVID 19 evlenme engeli olarak düzenlenmemiştir. Taraflardan birisi COVID 19 ise diğer tarafa hastalık ve hastalığın etkileri anlatılır ancak diğer taraf hala evlenmek isterse evlenmelerinde bir engel yoktur. Verem gibi düşünülerek evliliğin 6 ay boyunca ertelenmesi de düşünülebilecektir.

COVID-19 hastalığının ilerlemesi ile birlikte çiftlere evlenmeden önce COVID-19 testi yapılması da zorunluluk olarak getirilebilecektir.

Evlenme töreninin yapılması sırasında genel sağlık önlemlerine uygun olarak törenin mümkün olan az sayıdaki arkadaş veya akraba ile yapılması da pandeminin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelen konuklar sosyal mesafeyi korumaya özen göstermeli, gerekli önlemlerin alınmasına yardımcı olmalıdır. Bu amaçla ülkemizde de düğünlerin yapılması tamamen yasaklanmış, yeni yeni salon kapasitesinin yüzde yirmi beşini aşmak kaydıyla düğün yapılabileceği ifade edilmiştir.

Evlenme törenini hemen gerçekleştiremeyecek olan çiftler evlenmeye izin belgesi alabilirler⁹. Evlenme izin belgesi alan çiftler, yurt içinde veya yurt dışında evlendirmeye yetkili makam önünde ayrıca bir dosya düzenlenmesine gerek kalmaksızın evlenebilirler. İzin geçerlilik süresi verildiği tarihten itibaren altı aydır. Evlenme altı ay içinde gerçekleşmezse izin belgesi geçerliliğini kaybedecektir. Çiftler bu durumda evlenme ile ilgili yaptıkları işlemleri yeniden yapmak zorundadırlar. Evlenme izin belgesi TMK m. 139¹⁰ ve TMK m. 140 hükümlerinde¹¹ ile Evlendirme Yönetmeliği m. 22 hükmünde¹² düzenlenmiştir.

Evlenemeye izin belgesi alan çiftler COVID-19 sebebiyle evlenemeleri sebebiyle evlenmeye izin belgesinin süresinin altı ayı geçmesi üzerine yeniden bir belge alınması mı gerekir? Yoksa evlenmeye izin belgesinin haklı sebep nedeni ile uzadığı mı kabul edilmelidir? Dünya Sağlık Örgütü tarafından COVID-19 un haklı sebep olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edildiği için ve ayrıca bu hususta Türk hukukunda düzenleme yapılmamıştır. İçişleri Bakanlığının COVID-19 kapsamında aldığı önlemlerden birisi de düğün salonlarının kapatılmasıdır. Eşlerin düğün salonları dışında evlenme törenini gerçekleştirmeleri bakımından ise çeşitli önlemler alındığı görülmektedir. Örneğin; nikah törenlerinin on kişiyi geçmeyecek şekilde planlaması veya sadece çiftler ve tanıklarla düğün

9 Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1), 68; Akıntürk and Ateş, (n 1), 91; Hatemi, (n 1), 62; Erdem, (n 1), 63.

10 Evlendirme memuru, evlenme koşullarının varlığını tespit ederse veya ret kararı mahkemece kaldırılırsa, evlenecekler evlenme gün ve saatini bildirir veya isterlerse evlenme izni belgesini verir. Evlenme izni belgesi, verildiği tarihten başlayarak altı ay içinde evlenecekler herhangi bir evlendirme memuru önünde evlenebilme hakkı sağlar.

11 Evlenme koşullarının bulunmadığının anlaşılması veya belgelerin verilmesinden başlayarak altı ayın geçmesi hâlinde, evlendirme memuru evlenme törenini yapamaz.

12 Dosyanın incelenmesi sonucunda evlenmelerine engel bir hallerinin bulunmadığı ve belgelerinin de tam olduğu tespit edilen çiftlere istedikleri takdirde, beyannamenin izin belgesi bölümü onaylanarak verilir. Böyle bir belgeyi alan çiftler, yurt içinde ve yurt dışında evlendirmeye yetkili makam huzurunda, ayrıca bir dosya düzenlenmesine lüzum kalmaksızın evlenebilirler. Belge, verildiği tarihten itibaren 6 ay süre ile geçerli olup, bu husus belgede de gösterilir. (Değişik dördüncü fıkra: 29/12/2014-2014/7126 K.) Bu belgeye dayanarak evlendirmeyi yapan yetkili makam, izin belgesini veren evlendirme memurluğuna, bu durumu 15 gün içinde bildirmekle görevlidir.

yapılması... gibi. Evlenmeye izin belgesi alan çiftler düğün salonunda düğün yapamadığı halde evlenmelerine bir engel yoktur. Ya sadece belirli katılımcı ile nikahın yapılması ya da nikahın gerçekleşerek düğünün daha sonraki bir tarihte yapılması durumları söz konusu olacaktır. COVID-19 kapsamında alınan önlemlerden birisi de evlenmeye izin belgesi alabilmek için alınması gereken sağlık raporudur. Bu raporun yeni tarihli istenmesi de karşımıza çıkan uygulamalardan birisidir. Örneğin; en fazla 3 gün önce alınmış sağlık raporu gibi.

Evlenmenin TMK m. 148-151 ve m. 153 hükümlerinden birisi ile sakat olmasına nisbi butlan¹³ denilmektedir. Nisbi butlan hallerinden birisi de tehlikeli bir hastalığın gizlenmesidir¹⁴. Altsoy için tehlike oluşturan hastalıkların bu kapsamda olduğu düşünülmektedir. COVID 19 un alt soy için değil sadece hastalığa yakalanan kişinin yakınındaki herkese bulaşma ihtimali olmakla birlikte alt soya etkisi üzerine henüz bir araştırma yapılmaması sebebiyle bu kapsamda değerlendirilmemelidir.

COVID-19 da bulaşıcı olması sebebiyle bu hastalığın gizlenmesi (aldatma amacı ile hareket etme) kanaatimizce nisbi butlan sebebi olarak düşünülebilecektir. Durumun ciddiyeti her ne kadar bu hastalığın gizlenme şansını ortadan kaldırsa da gizliliği ortadan kaldıracak olan hastanın rızasıdır. Hasta rıza göstermezse, diğer tarafın hastalığı bilme ihtimali de azalmaktadır. Tüm bu sebepler birlikte değerlendirildiğinde ayrıca TMK nisbi butlan sebeplerini sınırlı sayıda belirttiği de göz önüne alındığında COVID-19 halinin varlığı evliliğin nisbi butlanına yol açmaz.

Ayrıca TMK m. 149/2 hükmü gereğince; “Eşinde bulunmaması onunla birlikte yaşamayı kendisi için çekilmez bir duruma sokacak derecede önemli bir nitelikte yanılarak evlenmişse” düzenlemesinden yola çıkıldığında dahi kanımızca evliliğin nisbi butlanı söz konusu olmaz.

13 Akıntürk and Ateş, (n 1), 215 vd; Tekinay, (n 1), 133-34; Dural, Ögüz. Gümüş, (n 1), 91; Hatemi, (n 1), 115.

14 Oğuzman and Dural, (n 1), 101.

IV. COVID 19 BOŞANMA VE BOŞANMANIN SONUÇLARINA ETKİSİ

Evlilik birliğinin sona erme nedenlerinden birisi de boşanmadır. Boşanma sebepleri bakımından eşlerin COVID 19 a yakalanmalarının etkisi farklı şekillerde karşımıza çıkabilecektir.

Boşanma nedenleri; genel boşanma nedenleri ve özel boşanma nedenleri olarak düzenlenmiştir¹⁵. Özel boşanma sebepleri içerisinde akıl hastalığı düzenlenmiş ise de Mevcut yasal düzenleme kapsamında boşanma nedeni olarak belirtilen tek hastalık türü; akıl hastalığıdır¹⁶. Türk Medeni Kanun'un m. 165 hükmünde de akıl hastalığı tek başına ve ayrı bir boşanma nedeni olarak düzenlenmiştir.

COVID 19 hastalığına yakalanmak ise başlı başına boşanma nedeni değildir. Çok çeşitli yollarla kişi bu hastalığın taşıyıcısı olabilecektir. Bu gibi hastalık durumlarında eşlerin birbirlerini desteklemeleri ve yardım yükümlülüklerini karşılamaları gerekmektedir. Bunun ihlali ise; boşanma sebebi olmaktadır.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 2012/11453 E. 2012/30816 K. sayılı ve 19.12.2014 Tarihli kararında bu durum açıklanmıştır. Şöyle ki; *"..Yapılan soruşturma ve toplanan delillerden davalı kocanın birlik görevlerini yerine getirmediği, hasta olan davacının tedavisi ile ilgilenmediği anlaşılmaktadır. Bu halde taraflar arasında ortak hayatı temelinden sarsacak derecede ve birliğin devamına imkân vermeyecek nitelikte bir geçimsizlik mevcut ve sabittir. Olayların akışı karşısında davacı dava açmakta haklıdır. Bu şartlar altında eşleri birlikte yaşamaya zorlamanın artık kanunen mümkün görülmemesine göre, boşanmaya (TMK.md. 166/1) karar verilecek yerde, yetersiz gerekçe ile davanın reddi doğru bulunmamıştır.."*¹⁷

15 Akıntürk and Ateş, (n 1), 243; Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1),105; Erdem, (n 1), 84-85.

16 Akıntürk and Ateş, (n 1), 259; Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1), 117.

17 www.kazanci.com.tr.

Ayrıca Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 2004/6485 E. 2004/11259 K. sayılı ve 05.10.2004 Tarihli kararında ise; "eşin hastalığıyla ilgilenmemek evlilik birliğini temelden sarsacağı için boşanma sebebi" olarak belirtilmiştir¹⁸.

COVID-19 ve ilgili değerlendirme yaparsak bu durumda bu hastalığa yakalanmak veya bu hastalıkla ilgili tedavi görmek tek başına boşanma sebebi değildir. Ancak bu süreçte eşini yalnız bırakmak, ilgilenmemek, hastalıkla ilgili özensiz davranışlarda bulunmak gibi durumlar da birlikte değerlendirildiğinde bu sebeplerle boşanma davası açılabilecektir.

Özel boşanma sebepleri arasında sayılan onur kırıcı davranışın¹⁹ da bu hususta değerlendirilmesi gerekmektedir. COVID-19'a yakalanan eşini iyileşmiş dahi olsa sürekli olarak toplum içinde rencide etme, aşağılama, hor görme durumlarının artması halinde ortak hayatın çekilip çekilmediğine bakılmaksızın eşler boşanma davası açabilecektir.

Özel boşanma sebeplerinden olan zina; evli bir erkeğin karısından başka bir kadınla veya evli bir kadının kocasından başka bir erkekle isteyerek cinsel ilişkide bulunması halidir²⁰. COVID-19'a yakalanan eşinin tedavisi sırasında eşini bir başka erkek veya bir başka kadınla aldatan eşin zina fiilini işlemesi; bu fiili işlerken eşinin sağlık durumunu bilmesi ancak başka biriyle birlikte olmayı istemesi nedeni ile aldatılan eş (eşini affetmezse) zina sebebine dayalı olarak boşanma davası açabilecektir.

18 www.kazanci.com.tr.

19 Akıntürk and Ateş, (n 1), 248; Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1), 109; Tekinay, (n 1), 203; Bilge Öztan, Aile Hukuku, (6 th, edn., Turhan 2015), 223; Hatemi, (n 1), 118; Erdem, (n 1), 107; Ayşe Kübra Karabulut, Türk Medeni Kanunu'nun 162. ve 163. Maddelerine Dayanılarak Açılan Boşanma Davaları, (1 st, edn., Oniki Levha Yayıncılık 2018), 90 vd.

20 Akıntürk and Ateş, (n 1), 244; Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1), 105; Öztan, (n 1), 217; Oğuzman and Dural, (n 1), 115; Hatemi, (n 1), 117; Erdem, (n 1), 109; Gülfer Gözütok, Terk Sebebiyle Boşanma, (1 st, edn., Seçkin Yayıncılık 2020), 43; Oğuz Ersöz, Türk Hukukunda Zina Sebebiyle Boşanma, (1 st, edn., Oniki Levha Yayıncılık 2018), 66 vd.

Özel boşanma sebepleri içerisinde değerlendirilmesi gereken bir başka sebep terktir²¹. Terkin şartları; ortak hayata son verme, evlilik birliğinden doğan yükümlülükleri yerine getirmemek maksadının bulunması, ayrı yaşamının en az 6 ay sürmesi, terk eden eşe ihtarda bulunulmasıdır. Eşinin COVID 19 a yakalanması sebebiyle evi terk eden eş in kanımızca evlilik birliğinden doğan yükümlülükleri yerine getirmeme isteği daha fazladır. O sebeple terk iradesi, evliliğe devam etmeme arzusu hastalık sebebinin yanında daha hafif kalmaktadır. Bir başka durum da; örneğin kadının ailesinin başka bir şehirde olması durumunda kadın ailesini ziyaret etmek için evden ayrılırsa ve sokağa çıkma, seyahat yaşağı ile birlikte eve geri dönemese diğer eş terk edildim diyerek boşanma davası açamamalıdır.

Genel boşanma sebebi olan; evlilik birliğinin sarsıldığının kabul edilebilmesi için; evlilik birliği temelden sarsılmalı ve ortak hayat çekilmez hale gelmiş olmalıdır²². COVID 19 hastalığına yakalanma halinde eşlerin evlilik birliğinin temelden sarsıldığı ve ortak hayatın çekilmez hale geldiğini söylemek güç olacaktır. Hastalığa yakalanan eşin üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmemesi, evine gelirken gerekli önlemleri almaktan kaçınması halinde evlilik birliğinin çekilmez hale geldiğinin kabul edilmesi gerekmektedir.

Eşler; anlaşmalı olarak boşanmak isterse²³ bu durumda eşlerden birisinin COVID 19 a yakalanıp yakalanmamasının bir önemi yoktur.

Boşanma davası sonrası veya boşanma davası devam ederken ortaya çıkabilecek problemlerden birisi de nafaka²⁴ sorunudur. Nafaka alacakla-

21 Akıntürk and Ateş, (n 1), 254; Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1), 113; Oğuzman and Dural, (n 1), 120; Öztan, (n 1), 252; Hatemi, (n 1), 118; Erdem, (n 1), 112.

22 Akıntürk and Ateş, (n 1), 260-261; Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1), 119; Oğuzman and Dural, (n 1), 124; Öztan, (n 1), 240; Hatemi, (n 1), 122; Mustafa Ünlütepe, Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Nedeniyle Boşanma, (1st, edn., Seçkin Yayıncılık 2019), 153 vd.

23 Esra Pınar Yılmaz Bilgin, Türk Hukukunda Anlaşmalı Boşanma, (1 st, edn., Oniki levha Yayıncılık 2018), 38 vd; Helin Neval Tekin, Anlaşmalı Boşanma, (1 st, edn., Seçkin Yayıncılık 2019), 65 vd.

24 Akıntürk and Ateş, (n 1), 284-285; Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1), 147-148; Öztan, (n 1), 276.

rına ilişkin alacak takipleri, 2279 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı'nda istisna tutulmuştur. Dolayısıyla nafaka alacaklarına ilişkin icra takiplerine ilişkin prosedür, iş ve işlemler aynen uygulanmaya devam edecek. Karar nafaka alacaklarına uygulanmayacaktır. Dolayısıyla nafaka alacaklarına ilişkin icra takibi başlatılması ve ilerletilmesi mümkündür, örneğin nafaka alacağına ilişkin bir takip başlatılabilir, başlatılmış bir takip için haciz işlemi uygulanabilecektir.

Velayet hakkı, anne babanın, kural olarak küçüklerin ve istisnai olarak da kısıtlıların bakım ve korunmalarının sağlanması amacıyla, onların kişilik hakları ve malları üzerinde sahip oldukları görev, yetki ve hakların bütününü ifade eder²⁵.

Türk Medeni Kanunu m.335 hükmünde; Ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velâyeti altındadır. Yasal sebep olmadıkça velâyet ana ve babadan alınmayacağı düzenlenmiştir.

Velayet kamu düzenine ilişkin bir hak olup aynı zamanda devredilemez. Bu haktan feragat edilmesi de mümkün değildir. Velayet hakkının TMK'da belirtilen sebeplerin varlığı halinde, ancak ana ve babadan alınabileceği düzenlenmiştir. Velayet kişiyi sıkı surette bağlı hak niteliğinde bir mutlak haktır²⁶.

Ayrılık ve boşanma durumunda velayetin düzenlenmesindeki amaç, küçüğün ileriye dönük yararlarıdır. Başka bir anlatımla, velayetin düzenlenmesinde asıl olan, küçüğün yararını korumak ve geleceğini güvence altına almaktır.

TMK'nın m.335 ve m.351. hükümleri arasında düzenlenen "velayet"e ilişkin hükümler kural olarak, kamu düzenine ilişkindir ve velayete ilişkin davalarda resen (kendiliğinden) araştırma ilkesi uygulandığından hâkim,

25 Akıntürk and Ateş, (n 1), 406; Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1), 357; Oğuzman AND Dural, (n 1), 272; Öztan, (n 1), 364.

26 Akıntürk and Ateş, (n 1), 407; Dural, Ögüz, Gümüş, (n 11), 360; Tekinay, (n 1), 483; Oğuzman and Dural, (n 1), 272.

tarafların isteği ile bağlı değildir. Velayetin değiştirilmesine yönelik istem incelenirken ebeveynlerin istek ve tercihlerinden ziyade çocuğun üstün yararı göz önünde tutulur.

Türk Medeni Kanun m. 348 hükmünde belirtildiği gibi Ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi velayetin kaldırılması ve değiştirilmesi sebebidir.

COVID-19 yakalanan tarafı öğrenen diğer taraf geçici olarak velayetin kendisine verilmesini talep edebilir.

Gazetelere yansıyan bir olayda; “Kocaeli’de boşanan çift çocuklarının velayeti için dava açtı. Karar verilene kadar yurttta tutulan E.B.’nin babası, koronavirüs nedeniyle dava süreci boyunca oğlunun kurumda kalmasını istemeyerek geçici velayetini aldı.

Kocaeli’de Cemile B. ve Mehmet B. çifti bir süre önce boşanırken, çocukları E.B.’nin velayeti için dava açtı. Kocaeli 4. Asliye Ceza Mahkemesi velayetin kime verileceği konusunda karar verene kadar E.B.’nin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlı bir kurumda koruma altında tutulmasına karar verdi. Baba Mehmet B.’nin avukatı Hilal Altun, Kocaeli 4. Asliye Ceza Mahkemesi’ne başvurarak, koronavirüs nedeniyle çocuğun velayetinin geçici olarak babasına verilmesini talep etmiştir²⁷.

Çocukla kişisel ilişki kurulması²⁸; TMK m. 182/1 hükmüne göre; “Mahkeme boşanma veya ayrılığa karar verirken, olanak bulundukça ana ve babayı dinledikten ve çocuk vesayet altında ise vasinin ve vesayet makamının düşüncesini aldıktan sonra, ana ve babanın haklarını ve çocuk ile olan kişisel ilişkilerini düzenler”.

27 <https://www.avukatkatipleri.com/korona-velayetin-durumunu-degistirebilir-mi-yargitay-kararlari-cercevesinde-velayet-hukuku-degerlendirmesi/>.

28 Akıntürk and Ateş, (n 1), 396; Dural, Ögüz, Gümüş, (n 1), 348; Tekinay, (n 1), 278.

TMK m. 323 hükmünde; “Ana ve babadan her biri, velâyeti altında bulunmayan veya kendisine bırakılmayan çocuk ile uygun kişisel ilişki kurulmasını isteme hakkına sahiptir”.

TMK m. 324 hükmünde ise, “Ana ve babadan her biri, diğerinin çocuk ile kişisel ilişkisini zedelemekten, çocuğun eğitilmesi ve yetiştirilmesini engellemekten kaçınmakla yükümlüdür. Kişisel ilişki sebebiyle çocuğun huzuru tehlikeye girer veya ana ve baba bu haklarını birinci fıkrada öngörülen yükümlülüklerine aykırı olarak kullanırlar veya çocuk ile ciddi olarak ilgilenmezler ya da diğer önemli sebepler varsa, kişisel ilişki kurma hakkı reddedilebilir veya kendilerinden alınabilir”.

21.03.2020 tarihli 2279 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile çıkartılan 24.03.2020 tarihli Adalet Bakanlığı Genelgesi, nafaka ve şahsi münasebete ilişkin önemli hükümler içermektedir. Bu genelge ile Çocukla kişisel ilişki tesisine ilişkin takiplerin de geçici bir süreyle durdurulacağı ancak mahkemeler tarafından verilen ihtiyati tedbir kararlarının infazına devam edilebileceği belirtilmiştir.

İçişleri Bakanlığınca Valiliklere gönderilen bir diğer genelgeye göre de 03.04.2020 tarihinden sonra 20 yaşın altındaki çocukların “şimdilik” 15 gün süre ile sokağa çıkmaları geçici olarak yasaklanmıştır. Genelge; 20 yaş altı için sokağa çıkma yasağı getirmiş, böylelikle sokağa çıkamayan çocukla ebeveynin kişisel ilişki kurma şansı kalmamıştır.

Çocukla şahsi münasebette ebeveynlerin karşısına çıkan bir diğer engel ise, aynı genelgede yer alan seyahat yasağı engeli olmaktadır. Bu genelge ile 31 ilde yaşayanlara seyahat yasağı getirildiğinden, velayet hakkı kendinde olmayan ebeveyn ya da çocuk seyahat yasağı olan bu şehirden birinde yaşamakta ise çocuk teslimi ve şahsi münasebet ebeveyn ve çocuk açısından fiilen de ortadan kalkmaktadır.

Konya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi’ne yapılan başvuruda baba, icra iflas işlemlerinin durdurulması ve sokağa çıkma kısıtlamaları gerekçe göstererek “Çocuğumla haftada iki gün görüşme hakkım var

ama kullanamıyorum. Bu günlerde görüntülü görüşmemize imkân tanın-
sın” dedi. Mahkeme emsal teşkil edecek babanın bu talebini kabul etti. Böy-
lece üç yaşındaki çocuk ile babasının haftada iki gün ve belirli bir saatte cep
telefonu uygulaması üzerinden görüntülü görüştürülmesine karar verilmiş-
tir. Boşanan çiftlerin çocuklarının velayeti anne ya da babadan birine verilse
de bu şekilde velayeti alamayan ebeveyne, çocukları ile haftanın belirli gün-
leri veya özel günlerde görüntülü olarak görüşme olanağı tanınmış oldu²⁹.

V. SONUÇ

COVID 19 gündelik hayatımızı olduğu kadar gündelik hayatın bir par-
çası olan hukuk düzenini de etkilemiştir. Hastalığın bulaşıcı olması ve ola-
sı etkilerinin tam bilinmemesi sebebiyle düğünler, nişanlar etkilenmiş,
boşanmak isteyenler bakımından da dava sürelerinin işlemez hale gelme-
si sebebiyle davalar görülememiştir.

Kanımızca COVID-19 nişanlanma bakımından nişanın bozulması
için haklı neden olarak kabul edilebilecek iken, evlenme engeli ve boşan-
ma bakımından ise tek başına evlenmeye engel olabilecek ya da boşanmaya
sebeplenecek bir durum değildir. COVID-19’a yakalanan eşe bakmama,
ilgi göstermeme, gibi birden fazla sebep ile birleştiğinde ancak bu durum
boşanma sebebi veya evlenme engeli olabilecektir.

COVID-19 velayetin değiştirilmesi bakımından haklı bir sebeptir. Eş-
ler bu sebebi dayanarak velayetin değiştirilmesini talep edebilir.

Çocukla kişisel ilişki kurulması aşamasında ise çözüm; uzaktan bağ-
lantı yollarının en azından bu sıkıntılı süreç içerisinde tercih edilmesi ol-
malıdır.

---

29 <https://www.avukatkatipleri.com/cocuk-teslimi-ve-koronavirusun-COVID-19-etkisi/>

KAYNAKÇA

- ABİK, Yıldız, "Nişanlanma ve Nişanlılık", AÜHFD, 54, 2, 2005.
- AKINTÜRK and ATEŞ, Turgut and Derya, Aile Hukuku, (21 st, edn., Beta Yayıncılık, 2019).
- DURAL, ÖĞÜZ, GÜMÜŞ, Mustafa, Tufan, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, III, Aile Hukuku, (14 th, edn., Filiz Kitabevi 2019).
- ERDEM, Mehmet, Aile Hukuku, (2nd, edn., Seçkin Yayıncılık 2019).
- ERSÖZ, Oğuz, Türk Hukukunda Zina Sebebiyle Boşanma, (1 st, edn., Oniki Levha Yayıncılık 2018).
- GÖZÜTOK, Gülfer, Terk Sebebiyle Boşanma, (1st, edn., Seçkin Yayıncılık 2019).
- HATEMİ, Hüseyin, Aile Hukuku, (8 th, edn, Oniki Levha Yayıncılık 2020).
- KARABULUT, Ayşe Kübra, Türk Medeni Kanunu'nun 162. ve 163. Maddelerine Dayanılarak Açılan Boşanma Davaları, (1 st, edn., Oniki Levha Yayıncılık 2018).
- KILIÇOĞLU, Ahmet, Aile Hukuku, (4 th, edn., Turhan Kitabevi 2019).
- KOÇ, Nevzat, Türk- İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi, (1st, edn., Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını 2002).
- OĞUZMAN and DURAL, Kemal and Mustafa, Aile Hukuku, (1 st, edn., Filiz Kitabevi 1994).
- ÖZTAN, Bilge, Aile Hukuku, (6 th, edn., Turhan Kitabevi 2015).
- TEKİN, Helin Neval, Anlaşmalı Boşanma, (1 st, edn., Seçkin Yayıncılık 2019).
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi, Türk Aile Hukuku, (2 st, edn., İstanbul Üniversitesi Yayınları 1982).
- ÜNLÜTEPE, Mustafa, Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Nedeniyle Boşanma, (1 st edn., Seçkin Yayıncılık 2019).
- YILMAZ BİLGİN, Esra Pınar, Türk Hukukunda Anlaşmalı Boşanma, (1 st, edn., Oniki levha Yayıncılık 2018).

